

Een persiflage op de postorderbruid

Buitenlandse kunstenaars worden snel in een hokje gestopt, vinden Russinnen Birger en Sokolova. De tentoonstellingenreeks 'Gastarbeider Dating' geeft ze de ruimte.

Marjolijn van Heemstra

Schuchter stapt Johan de lege expositieruimte op de begane grond van het Amsterdamse Post CS-gebouw binnen.

'Beautiful Russian ladies cannot wait to meet you', stond er in zijn buurtkrant. Daar wil hij de zaterdagavond wel voor vrijhouden.

Voor het raam staat een lange witte tafel met rode rozen, champagne en kandelaars. Erboven hangen levensgrote posters met dromerige vrouwengezichten: Irina (35), 173cm, 65 kilo.

Dat Irina Birger curator is en de mierzoete setting het decor voor een kunstperformance die commentaar wil leveren op de stigmatisering van Russische vrouwen wist Johan niet. Hij schuift heen en weer op zijn stoel en kijkt naar de jonge Russische vrouwen die uitgelaten door de expositieruimte lopen.

De vooroordelen kent hij wel. Russische vrouwen zijn makkelijk te krijgen via internet, maar laten je in de steek als ze een verblijfsvergunning hebben. Zelf denkt hij daar anders over. Hij haalt zijn schouders op en blijft zitten: „Ik zie wel wat er gebeurt, je weet maar nooit hoe de avond loopt.”

Irina Birger en mede-curator Katja Sokolova steken de kaarsen aan en leggen bordjes op tafel die de vrouwen tijdens de date omhoog kunnen houden om duidelijk te maken wat ze van het gesprek vinden. 'Yawn' (gaap) en 'Go' voor als het saai wordt. 'Wow' als het gesprek ze bevalt.

Birger vat het concept van de avond samen: „Het moet een live chatsessie worden waarbij de vrouwen de controle hebben. Als ze willen mogen ze een andere identiteit aannemen zoals zo vaak op het internet gebeurt. Maar ze mogen ook gewoon als zichzelf een goed gesprek voeren. Niks staat vast.”

De avond is onderdeel van de tentoonstelling 'Gastarbeider Dating', die de komende zeven weken te zien

is bij culturele organisatie Mediamatic.

Elke week krijgt een in Nederland woonachtige buitenlandse kunstenaar vijf dagen lang de expositieruimte tot zijn beschikking om iets te maken rondom het thema culturele identiteit.

„Buitenlandse kunstenaars zijn net als gastarbeiders op zoek naar werk en een bestaan in een vreemd land”, verklaart Sokolova de naam van de tentoonstelling. „Het klinkt spannend, maar veel van ons hebben het moeilijk hier. Als je niet uit Europa komt, is het steeds lastiger de juiste papieren te krijgen, je hebt een taalprobleem en wordt geconfronteerd met de vooroordelen over je land. Je wilt als kunstenaar een relatie met je omgeving aangaan, maar het is moeilijk uit het hokje te stappen waar je wordt ingestopt. Ik ben hier geen kunstenaar maar Rus.”

Het beeld van Russische vrouwen als postorderbruiden zit haar dwars: „In het westen is onze identiteit gereduceerd tot slaafse vriendin of crimineel op zoek naar papieren. Daar wilden we in onze expositieweek iets mee doen. We hebben tien leuke vrouwen verzameld voor een persiflage op dat soort praktijken.” Behalve de speeddate zetten Sokolova en Birger een tijdelijk huwelijksbemiddelingsbureau op en organiseren ze de workshop 'How to be a real gentleman', voor ongemaneerde Nederlandse mannen.

Irina Birger: „Belangrijk is dat we de interactie met het publiek opzoeken. We hebben kunstenaars uitgezocht op hun artistieke kwaliteiten”, maar het sociale aspect is de komende weken minstens zo belangrijk. Het gaat om de ontmoeting.”

De Bulgaarse kunstenaar Zhana Ivanova maakt tijdens haar expositie een favoriete jeugdfilm na en geeft bezoekers daarin een rol. De Israëlische Gil en Moti gaan met het publiek in discussie over kunst en politiek terwijl ze shaksuka voor hen koken, het simpele gerecht dat ze als soldaat in het leger leerden maken.

Volgens Birger zijn kunstenaars goede bruggenbouwers: „Ze staan open voor hun omgeving en kunnen de gevoelens van vervreemding en isolatie die migratie met zich meebrengt inzichtelijk maken voor autochtone Nederlanders.”

Behalve ontmoetingen creëren willen Birger en Sokolova met 'Gastarbeider Dating' ook een platform bieden aan de buitenlandse kunstenaars die zich vaak maar moeilijk staande kunnen houden in Nederland.

De meesten van hen hebben hier de kunstacademie gedaan en tijdens hun studie een netwerk en vriendschappen opgebouwd waarvoor ze willen blijven. Als ze na hun afstuderen een legale verblijfsstatus willen, betekent dat eindeloos veel papierwerk en voldoen aan strenge eisen.

Zo moeten buitenlandse kunstenaars al in het eerste jaar na het afstuderen een inkomen hebben dat

gelijk staat aan het minimumloon. Dat mag uitsluitend verdiend worden met kunstprojecten, een bijbaan is niet toegestaan. Voor de meeste kunstenaars een praktisch onhaalbare eis, zegt Birger. „Bijna niemand verdient meteen na school genoeg met alleen maar kunst. De meeste mensen vragen een beurs aan, maar dat kan niet als je een tijdelijke verblijfsvergunning hebt. En om die te krijgen moet je kunnen aantonen dat je op de een of andere manier belangrijk bent voor de Nederlandse cultuur. Maar hoe bewijs je dat? Ik zit nu in dat proces en het is lastig.” Sokolova: „Voor de kunstscene is het zonde dat dit land wordt dichtgegooid. Culturele diversiteit is juist goed voor de dynamiek.”

Ook Anna, een van de 'beautiful Russian ladies' die straks gaan daten, kwam naar Nederland voor een kunstopleiding. „In de Russische gemeenschap dachten mensen dat ik een man zocht voor papieren”, zegt ze lachend. „Maar ik ben in de tien jaar dat ik hier woon nooit getrouwd.”

Ze herkent zich in de problemen die Birger beschrijft: „Ik wilde wel terug naar Rusland maar had hier de ingangen en connecties om aan het werk te kunnen. Ik kreeg alleen geen vergunning, dat was een frustrerende tijd.” Van de speeddate heeft Anna geen grote verwachtingen. Ze is niet per se op zoek naar een date. Maar het zou zomaar kunnen dat er 'iets leuks' tussen zit. Als de tien vrouwen in een lange rij aan tafel schuiven staat er een gezelschap van 25 mannen langs de kant. Kunstenaars, bekenden en hier en daar een zenuwachtige gelukszoeker. Terwijl de mannen aarzelend naar voren lopen schenken de vrouwen joelend champagne in. Ook Johan staat langzaam op, twijfelt even en gaat dan zitten, schuin tegenover Anna.

Argentijnse combineert performances met eten

'Gastarbeider Dating' is nog te zien tot 16 maart en geopend van woensdag t/m zaterdag (van 16.00 uur tot 20.00 uur).

Vandaag begint 'Nostalgia and Chaos', een expositie met films, performances en eten, samengesteld door de Argentijnse kunstenaar Aimee Zito Lema.

Meer informatie op:
<http://www.mediamatic.net>

'Onze identiteit wordt gereduceerd tot slaafse vriendin, of crimineel op zoek naar papieren. Daar wilden we iets mee doen', verklaren de twee in Nederland verblijvende Russische kunstenaressen.

Katja (30)

Katja Sokolova 169cm 55kg – Russia
Mediamatic.net/Gastarbeider/Dating
week 5: 26 jan...3 feb '08 PostCS, A'dam

Irina (35)

Irina Birger 173cm 65kg – Russia/Israel
Mediamatic.net/Gastarbeider/Dating
week 5: 26 jan...3 feb '08 PostCS, A'dam

Er werden tien vrouwen opgetrommeld voor een zogenaamde speeddate.